

ВГО «АСОЦІАЦІЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ УКРАЇНИ»

РОЗ'ЯСНЕННЯ

**З ПИТАНЬ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ
НОРМ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Київ-2021

ЗМІСТ

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

- Інформаційний лист ДПС від 21.01.2021 р. № 18 щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів.....3
- Питання-відповіді (1- 25).....4-33
- Зразки заповнення декларації про майновий стан і доходи.....34

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Інформаційний лист ДПС № 18 від 21.01.2021 року

«Щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів»

Закон № 1072 від 04.12.2020 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» доповнив підрозділ 1 розділу XX Кодексу новими пунктами, згідно із якими до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку на доходи фізичних осіб не включаються:

- дохід у вигляді одноразової матеріальної допомоги застрахованим особам, які можуть втратити доходи у разі повної заборони сфери їх діяльності внаслідок посилення обмежувальних заходів, що виплачується (надається) такому платнику податку за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 2 Закону №1071 від 04.12.2020 р. «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»;

- дохід, виплачений (наданий) роботодавцем за рахунок коштів одноразової матеріальної допомоги суб'єктам господарювання з метою збереження робочих місць найманих працівників, що виплачується за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 3 Закону № 1071;

- суми недоїмки з єдиного внеску, а також суми пені та штрафів, нараховані на ці суми недоїмки, які списуються платникам єдиного внеску відповідно до пункту 9 (прим. 15) розділу VIII Закону про ЄСВ;

- суми списаних штрафних санкцій і пені відповідно до пункту 2 (прим. 3) та списаного податкового боргу відповідно до пункту 2 підрозділу 10 розділу XX Кодексу. Вказані доходи також звільняються від оподаткування військовим збором на підставі змін, внесених Законом № 1072 до пункту 16 (прим. 1) підрозділу 10 розділу XX Кодексу.

Питання – відповіді

1. Куди слід подавати декларацію?

Декларація подається за місцем своєї податкової адреси особисто або уповноваженою на це особою, поштою або засобами електронного зв'язку.

2. Куди подавати декларацію, якщо змінено місце реєстрації ?

Пунктом 70.7 ст. 70 ПКУ передбачено, що фізичні особи – платники податків зобов'язані подавати контролюючим органам відомості про зміну даних, які вносяться до облікової картки протягом місяця з дня виникнення таких змін шляхом подання відповідної заяви за формою та у порядку, визначеними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Відповідно до Положення про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29.09.2017 № 822 із змінами та доповненнями, фізичні особи – платники податків зобов'язані інформувати контролюючі органи про зміну даних шляхом подання заяви про внесення змін до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків за формою № 5ДР. (Заява за ф. № 5ДР).

Надаєте заяву за ф. № 5ДР, Вас беруть на облік, потім надаєте декларацію до податкової за новим місцем прописки.

3. Які строки подання декларації?

Граничні строки подання декларації за звітний (податковий) 2020 рік:

- для фізичних осіб – підприємців, які здійснюють підприємницьку діяльність на загальній системі оподаткування, – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року. Останній день – 09.02.2021 року;

- для громадян, які відповідно до норм розділу IV ПКУ зобов'язані подавати декларацію, та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, – до 01 травня року, що настає за звітним. Останній день – 30.04.2021 року;

- для фізичних осіб, які декларують право на податкову знижку – по 31 грудня включно наступного за звітним роком. Останній день – 31.12.2021 року.

4. Які види доходів зобов'язані задекларувати громадяни?

Обов'язок щодо подання декларації у платників податків виникає:

- при отриманні доходів не від податкових агентів (тобто від інших фізичних осіб, які не зареєстровані як самозайняті особи). До таких доходів відносяться, зокрема, доходи від надання в оренду рухомого або нерухомого майна іншим фізичним особам; успадкування чи отримання в дарунок майна не від членів сім'ї першого та другого ступеня споріднення тощо;
- при отриманні від податкових агентів доходів, які не підлягали оподаткуванню при виплаті, але які не звільнені від оподаткування. До таких доходів відносяться, зокрема, операції з інвестиційними активами;
- при отриманні іноземних доходів;
- та в інших випадках передбачених законодавством, зокрема, при отриманні у власність майна за рішенням суду.

5. В яких випадках декларація не подається?

Обов'язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається, якщо такий платник податку отримував доходи виключно:

- від податкових агентів, які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу;
- виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу, крім випадків, прямо передбачених IV розділом ПКУ;
- від операцій продажу (обміну) майна, дарування, дохід від яких відповідно до розділу IV ПКУ не оподатковується, оподатковується за нульовою ставкою та/або з яких при нотаріальному посвідченні договорів був сплачений податок відповідно до розділу IV ПКУ;
- у вигляді об'єктів спадщини, які оподатковуються за нульовою ставкою податку та/або з яких сплачено податок відповідно до п. 174.3 ст. 174 ПКУ.

6. Чи оподатковуються кошти сплачені за комунальні послуги об'єкта житлової нерухомості, якщо фізична особа здає у найм власну житлову нерухомість ?

Так. Оподатковуються. ПДФО - 18 % та військовий збір - 1,5 %, як із доходу у вигляді додаткового блага (п.п. «г» п.п. 164.2.17 ПКУ).

7. Яким чином оподатковується ПДФО дохід від надання в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм) нерухомого майна фізичною особою чи ФОП?

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включається дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування).

Доходи, від надання в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм) нерухомого майна оподатковуються податковим агентом під час їх виплати за їх рахунок.

Ставка податку становить 18 відсотків.

Згідно з п.п. 164.2.5 п. 164.2 ст. 164 розд. IV Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються, зокрема, дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування), визначений у порядку, встановленому п. 170.1 ст. 170 ПКУ.

Відповідно до п.п. 170.1.1 п. 170.1 ст. 170 ПКУ податковим агентом платника податку – орендодавця щодо його доходу від надання в оренду (емфітевзис) земельної ділянки сільськогосподарського призначення, земельної частки (паю), майнового паю є орендар.

При цьому об'єкт оподаткування визначається виходячи з розміру орендної плати, зазначеної в договорі оренди, але не менше ніж мінімальна сума орендного платежу, встановлена законодавством з питань оренди землі.

Підпунктом 170.1.2 п. 170.1 ст. 170 ПКУ передбачено, що податковим агентом платника податку – орендодавця під час нарахування доходу від надання в оренду об'єктів нерухомості, інших, ніж зазначені в п.п. 170.1.1 п. 170.1 ст. 170 ПКУ (включаючи

земельну ділянку, що знаходиться під такою нерухомістю, чи присадибну ділянку), є орендар.

Разом з тим, об'єкт оподаткування визначається виходячи з розміру орендної плати, зазначеної в договорі оренди, але не менше ніж мінімальна сума орендного платежу за повний чи неповний місяць оренди.

Доходи, від надання в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм) нерухомого майна оподатковуються податковим агентом під час їх нарахування (виплати) за ставкою, визначеною п. 167.1 ст. 167 ПКУ (п.п. 170.1.4 п. 170.1 ст. 170 ПКУ).

Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену в ст. 167 ПКУ (п.п. 168.1.1 п. 168.1 ст. 168 ПКУ).

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету або розрахункового документа на зарахування коштів у сумі цього податку на єдиний рахунок, визначений ст. 35 прим. 1 ПКУ (п. 168.1 ст. 168 ПКУ).

Якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом трьох банківських днів з дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання) (п.п. 168.1.4 п. 168.1 ст. 168 ПКУ).

Відповідно до п. 167.1 ст. 167 ПКУ ставка податку становить 18 % бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) (крім випадків, визначених у пп. 167.2 - 167.5 ст. 167 ПКУ) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

8. Яка відповідальність передбачена за несвоєчасне подання податкової декларації про майновий стан і доходи фізичних осіб?

Несвоєчасне подання платником податків – фізичною особою податкової декларації про майновий стан і доходи, обов'язок подання якої до контролюючих органів передбачено Податковим кодексом України, тягне за собою накладення штрафу в розмірі 340 гривень.

Крім того, застосовується адміністративна відповідальність у вигляді попередження або накладення штрафу в розмірі від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідно до ст. 67 Конституції України від 28 червня 1996 року № 254 к/96–ВР із змінами та доповненнями кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом. Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан і доходи (далі – податкова декларація) за минулий рік у порядку, встановленому законом.

Згідно з п. 1.1 ст. 1 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються ПКУ.

Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб – до 1 травня року, що настає за звітним, крім випадків, передбачених розд. IV ПКУ (п.п. 49.18.4 п. 49.18 ст. 49 ПКУ).

Згідно з п. 15.1 ст. 15 ПКУ платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з ПКУ.

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб врегульовано розд. IV ПКУ, згідно з п. 162.1 ст. 162 якого платником податку,

зокрема, є фізична особа – резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи.

Обов'язки платника податків визначені ст. 16 ПКУ, у якій зазначено, що платник податків зобов'язаний подавати до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів.

Одночасно п. 179.1 ст. 179 ПКУ передбачено, що платник податку зобов'язаний подавати річну податкову декларацію відповідно до ПКУ.

Відповідно до п. 110.1 ст. 110 ПКУ платники податків, податкові агенти, а також інші суб'єкти у випадках, прямо передбачених ПКУ, несуть фінансову відповідальність за вчинення податкових правопорушень.

Фізична особа – платник податку несе фінансову відповідальність за умови наявності на момент вчинення податкового правопорушення повної цивільної дієздатності (ст. 110 ПКУ).

Законні представники платників податків – фізичних осіб згідно зі ст. 242 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року № 435-IV із змінами та доповненнями у разі невиконання обов'язків, визначених ПКУ, несуть фінансову відповідальність, встановлену для платників податків (п. 110.4 ст. 110 ПКУ).

Статтею 111 ПКУ визначено, що за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності, як фінансова, адміністративна та кримінальна. Зокрема, фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені.

Згідно з п. 120.1 ст. 120 ПКУ, неподання (крім випадків, якщо податкова декларація не подається відповідно до п. 49.2 ст. 49 ПКУ) або несвоєчасне подання платником податків або іншими особами, зобов'язаними нараховувати і сплачувати податки та збори, платежі, контроль за сплатою яких покладено на контролюючі органи, податкових декларацій (розрахунків), а також іншої звітності, обов'язок подання якої до контролюючих органів передбачено ПКУ,

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 340 грн. за кожне таке неподання або несвоєчасне подання.

Таким чином, громадянин України (платник податку – фізична особа), у якого виникає об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором, зобов'язаний подати податкову декларацію та сплатити відповідні податкові зобов'язання відповідно до ПКУ.

Водночас, несвоєчасне подання платником податків – фізичною особою податкової декларації, обов'язок подання якої до контролюючих органів передбачено ПКУ, тягне за собою накладення штрафу в розмірі 340 гривень.

Крім того, відповідно до ст. 164 прим. 1 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073–Х із змінами та доповненнями, за неподання або несвоєчасне подання громадянами декларацій про доходи чи включення до декларацій перекручених даних, неведення обліку або неналежне ведення обліку доходів і витрат, для яких законами України встановлено обов'язкову форму обліку, тягне за собою попередження або накладення штрафу в розмірі від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

9. Яка відповідальність передбачена за несвоєчасну сплату суми податкового зобов'язання з ПДФО, зазначеної в річній податковій декларації про майновий стан і доходи?

Згідно з п. 124.1 ст. 124 ПКУ за несплату узгодженої суми грошового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб за наслідками поданої річної декларації про майновий стан і доходи у строк до 1 серпня року, що настає за звітним, платник податків притягується до відповідальності у вигляді штрафу у таких розмірах:

- при затримці до 30 календарних днів включно, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання - у розмірі 5 % погашеної суми податкового боргу;

- при затримці більше 30 календарних днів, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання - 10 % погашеної суми податкового боргу.

- ті самі дії, вчинені умисно, - тягнуть за собою накладення

штрафу в розмірі 25 % від боргу.

Такі діяння, що вчинені умисно повторно протягом 1095 календарних днів або які призвели до прострочення сплати грошового зобов'язання на строк більше 90 календарних днів, - тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 50 % від суми несплаченого (несвоєчасно сплаченого) грошового зобов'язання.

Крім того, після спливу 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати податкового зобов'язання нараховується пеня.

Відповідно до п. 179.7 ст. 179 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) фізична особа зобов'язана самостійно до 1 серпня року, що настає за звітним, сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею в річній податковій декларації про майновий стан і доходи.

10. Чи повинна фізична особа-громадянин при подачі річної декларації «Про майновий стан і доходи» зазначати майно, яке було відчужене в середині податкового року, але яке здавалося в оренду впродовж 1-го кварталу звітного року та в якому рядку декларації необхідно відобразити суму доходу отриманого від здачі в оренду нерухомості, а також від продажу такої нерухомості ?

Відповідно до п. 8 розд. III Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 02.10.2015 № 859 із змінами та доповненнями, у відомостях про власне майно та/або майно, яке надається в оренду (суборенду, емфітевзис) декларації про майновий стан і доходи:

-зазначаються відомості про нерухоме (рухоме) майно, що перебуває у власності платника податку станом на кінець звітного (податкового) року як на території України, так і за її межами, відповідно до категорії об'єкта нерухомого майна.

Якщо нерухомість продана, Ви її не зазначаєте.

Однак, доходи від операцій з продажу (обміну) об'єктів рухомого та/або нерухомого майна, які не підлягають оподаткуванню, вказуються у рядку 11.2 розд. III «Доходи, які не включаються до загального річного оподатковуваного доходу» Декларації.

11. У минулому році фізичній особі були нараховані та виплачені дивіденди, податки утримані та перераховані.

Крім того, відбулась реінвестиція дивідендів. Як правильно заповнити додаток Ф1 до декларації? В яких колонках декларації відображати нараховані (виплачені) дивіденди та їх реінвестицію?

У рядку 10.5 «Інвестиційний прибуток» розділу II «Доходи, які включаються до загального річного оподаткованого доходу» вказується сума інвестиційних прибутків, отриманих від проведення операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами.

Відповідно до п. 170.2 ст. 170 ПКУ до продажу інвестиційного активу прирівнюються операції з:

- обміну інвестиційного активу на інший інвестиційний актив;
- зворотного викупу або погашення інвестиційного активу, який належав платнику податку;
- повернення платнику податку коштів або майна, попередньо внесених ним до статутного капіталу, у разі виходу такого платника податку з числа засновників чи зменшення статутного капіталу.

У разі отримання таких прибутків разом із Декларацією заповнюється та подається додаток Ф1 до Декларації.

Якщо Ви отримали дивіденди додаток Ф1 не заповнюється.

Якщо дивіденди реінвестує фізична особа:

По-перше, на суму нарахованих фізособі дивідендів «дивідендний» авансовий внесок не нараховується (п.п. 57.11.3 ПКУ).

По-друге, реінвестовані фізособою дивіденди звільняються від обкладення ПДФО (п.п. 165.1.18 ПКУ) та додаток Ф-1 – не подається.

12. Чи включаються до складу податкової знижки витрати, понесені фізичною особою на лікування за наслідками 2020 року?

Станом на 01 січня 2021 року закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування чинності не набрав, тому податкова знижка по витратах, понесених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого

платника податку або члена сім'ї першого ступеня споріднення, за наслідками 2020 року платникам не надається.

До переліку витрат, дозволених до включення до податкової знижки відповідно до п.п. 166.3.4 п. 166.3 ст. 166 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ), включається сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, у тому числі для придбання ліків (донорських компонентів, протезно-ортопедичних пристосувань, виробів медичного призначення для індивідуального користування осіб з інвалідністю), а також сума коштів, сплачених платником податку, визнаного в установленому порядку особою з інвалідністю, на користь протезно-ортопедичних підприємств, реабілітаційних установ для компенсації вартості платних послуг з реабілітації, технічних та інших засобів реабілітації, наданих такому платнику податку або його дитині з інвалідністю у розмірах, що не перекриваються виплатами з фондів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, крім:

а) косметичного лікування або косметичної хірургії, включаючи косметичне протезування, не пов'язаних з медичними показаннями, водолікування та геліотерапії, не пов'язаних з лікуванням хронічних захворювань;

б) протезування зубів з використанням дорогоцінних металів, порцеляни та гальванопластики;

в) абортів (крім абортів, які проводяться за медичними показаннями або коли вагітність стала наслідком зґвалтування);

г) операцій із зміни статі;

г) лікування венеричних захворювань (крім СНІДу та венеричних захворювань, причиною яких є побутове зараження або зґвалтування);

д) лікування тютюнової чи алкогольної залежності;

е) придбання ліків, медичних засобів та пристосувань, оплати вартості медичних послуг, які не включено до переліку життєво необхідних, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Пунктом 1 розд. XIX ПКУ встановлено, що п. 166.3 ст. 166 ПКУ набирає чинності з 1 січня року, наступного за роком, у якому набере чинність закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування.

Станом на 01 січня 2021 року закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування чинності не набрав, тому

податкова знижка по витратах, понесених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена сім'ї першого ступеня споріднення (п.п. 166.3.4 п. 166.3 ст. 166 ПКУ), за наслідками 2020 року платникам не надається.

13. Чи має право на ПСП фізична особа, яка працює неповний робочий день?

Фізична особа, яка працює неповний робочий день, має право на податкову соціальну пільгу за умови, якщо розмір її заробітної плати не перевищує граничного розміру для отримання податкової соціальної пільги.

Відповідно до п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями платник податку на доходи фізичних осіб має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати (інших прирівняних до неї відповідно до законодавства виплат, компенсацій та винагород), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 01 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

У 2021 році розмір заробітної плати, що дає право на податкову соціальну пільгу, становить 3180 грн. (прожитковий мінімум на працездатну особу у розмірі 2270 грн. x 1,4), у 2020 році – 2940 грн. (2102 грн. x 1,4), у 2019 році – 2690 грн. (1921 грн. x 1,4).

Тобто, фізична особа, яка працює неповний робочий день, має право на податкову соціальну пільгу за умови, якщо розмір її заробітної плати не перевищує граничного розміру для отримання податкової соціальної пільги.

14. Який порядок оподаткування ПДФО допомоги на поховання, що виплачується роботодавцем родичам померлого працівника за останнім місцем роботи?

До складу загального місячного (річного) оподаткованого доходу не включаються кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на поховання платнику податку роботодавцем такого померлого платника податку за його останнім місцем роботи (у тому числі перед виходом на пенсію) у розмірі, що не перевищує подвійний розмір суми,

визначеної в абзаці першому п. 169.4 ст. 169 України (у 2019 році – 5380 грн., у 2020 році – 6360 гривень).

Податкового кодексу
5880 грн., у 2021 році

Сума перевищення за її наявності остаточно оподатковується під час її нарахування, виплати, надання.

Відповідно до п.п. «б» п.п. 165.1.22 п. 165.1 ст. 165 розд. IV Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) до складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку на доходи фізичних осіб не включаються кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на поховання платнику податку роботодавцем такого померлого платника податку за його останнім місцем роботи (у тому числі перед виходом на пенсію) у розмірі, що не перевищує подвійний розмір суми, визначеної в абзаці першому п. 169.4 ст. 169 ПКУ (у 2019 році – 5380 грн., у 2020 році – 5880 грн., у 2021 році – 6360 гривень). Сума перевищення за її наявності остаточно оподатковується під час її нарахування (виплати, надання).

15. На яку ПСП та при якому граничному розмірі доходу мають право батьки, які утримують двох спільних дітей віком до 18 років, разом проживають, але не перебувають у офіційно зареєстрованому шлюбі?

Батьки, які утримують двох спільних дітей віком до 18 років, разом проживають, але не перебувають у офіційно зареєстрованому шлюбі, при отриманні доходу у вигляді заробітної плати мають право на застосування податкової соціальної пільги у розмірі 1135 грн. у розрахунку на кожну дитину, при додержанні всіх вимог ст. 169 Податкового кодексу України.

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у 2021 році – 6360 грн. на місяць, Другому – 3180 гривень.

Виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини визначено у ст. 121 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 року № 2947-III із змінами та доповненнями (далі – СКУ), які ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому органом державної реєстрації актів цивільного стану.

Відповідно до ст. 141 СКУ мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини незалежно від того, чи перебували вони в шлюбі між собою.

Згідно з частиною другою ст. 51 Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР та ст. 180 СКУ батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Звільнення батьків від обов'язку утримувати дитину може бути тільки за рішенням суду (п. 2 ст. 188 СКУ).

Відповідно до п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) будь-який платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 50 відс. розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 01 січня звітного податкового року (у 2021 році складає 1135 гривень).

Згідно з абзацом першим п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн. (у 2021 році – 3180 грн. (2270 грн. x 1,4)).

Водночас, платник податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років має право на податкову соціальну пільгу у розмірі 100 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ (у 2021 році – 1135 грн.), у розрахунку на кожну таку дитину (п. 169.1 ст. 169 ПКУ).

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі передбаченому п.п. 169.1.2 п. 169.1 ст. 169 ПКУ, визначається як добуток суми, визначеної у абзаці першому п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, та відповідної кількості дітей.

Підпунктом 169.2.2 п. 169.2 ст. 169 ПКУ передбачено, що податкова соціальна пільга починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви від платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право.

Перелік таких документів та порядок їх надання затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227 «Про затвердження Порядку надання документів для застосування податкової соціальної пільги».

Отже, батьки, які утримують двох спільних дітей віком до 18 років, разом проживають, але не перебувають у офіційно зареєстрованому шлюбі, при отриманні доходу у вигляді заробітної плати мають право на застосування податкової соціальної пільги у розмірі 1135 грн. у розрахунку на кожну дитину, при додержанні всіх вимог ст. 169 ПКУ.

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у 2021 році – 6360 грн. на місяць, другому – 3180 гривень.

16. Який алгоритм розрахунку податкової знижки суми відсотків, сплачених платником податку за користування іпотечним житловим кредитом?

Відповідно до п. 175.1 ст. 175 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) платник податку на доходи фізичних осіб – резидент має право включити до податкової знижки частину суми процентів за користування іпотечним житловим кредитом, наданим позичальнику в національній або іноземній валютах, фактично сплачених протягом звітного податкового року.

Таке право виникає в разі якщо за рахунок іпотечного житлового кредиту будується чи купується житловий будинок (квартира, кімната), визначений платником податку як основне місце його проживання, зокрема, згідно з позначкою в паспорті про реєстрацію за місцезнаходженням такого житла.

Згідно з пп. 175.2 та 175.3 ст. 175 ПКУ у разі якщо будинок (квартира, кімната) купується за рахунок іпотечного житлового кредиту, частина суми процентів, що включається до податкової знижки платника податку – позичальника іпотечного житлового кредиту, дорівнює добутку суми процентів, фактично сплачених платником податку протягом звітного податкового року в рахунок його погашення, і коефіцієнта, що враховує мінімальну площу житла для визначення податкової знижки, розрахованого за такою формулою:

$$K = \text{МП/ФП, де}$$

K – коефіцієнт;

МП – мінімальна загальна площа житла, що дорівнює 100 кв. метрам;

ФП – фактична загальна площа житла, що будується (придбавається) платником податку за рахунок іпотечного кредиту.

У разі, якщо цей коефіцієнт більший ніж одиниця, до податкової знижки включається сума фактично сплачених процентів за іпотечним кредитом

без застосування такого коефіцієнта, тобто, якщо житло придбане за рахунок іпотечного житлового кредиту не перевищує 100 кв. метрів, то платник податку має право включити до податкової знижки суму всіх сплачених процентів.

Враховуючи викладене, алгоритм розрахунку податкової знижки розраховується наступним чином: визначається база оподаткування шляхом зменшення річної суми нарахованої (виплаченої) заробітної плати на суму страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності з урахуванням положень п. 164.6 ст. 164 ПКУ.

При цьому, інформацію щодо сум нарахованого загального річного оподаткованого доходу, страхових внесків, застосованих податкових соціальних пільг, утриманого податку на доходи фізичних осіб фізичні особи отримують у вигляді довідки про доходи від свого роботодавця; на підставі підтверджувальних документів визначається сума витрат у вигляді частини суми процентів, сплачених платником податку за користування іпотечним житловим кредитом, яка, з урахуванням коефіцієнту, включається до податкової знижки;

розраховується сума податку на доходи фізичних осіб, на яку зменшуються податкові зобов'язані у зв'язку з використанням права на податкову знижку, шляхом різниці між базою оподаткування та понесеними платником податку витратами у вигляді частини суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом, помноженої на ставку податку; здійснюється порівняння розрахункової суми податку на доходи фізичних осіб із сумою податку на доходи фізичних осіб, фактично утриманого із заробітної плати за рік.

У разі, якщо сума податку, утриманого із заробітної плати, перевищує розраховану суму податку, то така сума підлягає поверненню платнику податку.

17. Чи має право податковий агент виплачувати дохід фізичній особі, у якої відсутня відмітка у паспорті про наявність права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта та довідка про отримання РНОКПП?

Ні, не має. Податковий агент має право виплачувати дохід фізичним особам, які мають реєстраційний номер облікової картки платника

податків, та громадянам України, у паспортах яких є відмітка про право здійснювати будь-які платежі за серією (за наявності) та номером паспорта.

Відповідно до п. 70.12 ст. 70 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті) використовуються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, юридичними особами незалежно від організаційно-правових форм, включаючи установи Національного банку України, банки та інші фінансові установи, біржі, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичними особами – підприємцями, а також фізичними особами в усіх документах, які містять інформацію про об'єкти оподаткування фізичних осіб або про сплату податків, зокрема, у разі:

- виплати доходів, з яких утримуються податки згідно із законодавством України. Фізичні особи зобов'язані подавати інформацію про реєстраційний номер облікової картки юридичним та фізичним особам, що виплачують їм доходи;

- сплати фізичними особами податків і зборів.

Документи, пов'язані з проведенням операцій, передбачених п. 70.12 ст. 70 ПКУ, які не мають реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), вважаються оформленими з порушенням вимог законодавства України.

Відповідно до п. 70.5 ст. 70 ПКУ фізична особа – платник податків незалежно від віку (як резидент, так і нерезидент), для якої раніше не формувалася облікова картка платника податків та яка не включена до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків (далі – ДРФО), зобов'язана особисто або через законного представника чи уповноважену особу подати відповідному контролюючому органу облікову картку фізичної особи - платника податків, яка є водночас заявою для реєстрації в ДРФО, та пред'явити документ, що посвідчує особу.

Фізична особа – платник податків, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, зобов'язана особисто подати відповідному контролюючому органу повідомлення та документи для забезпечення її обліку за прізвищем, ім'ям, по батькові і серією та номером паспорта, а також пред'явити паспорт.

Про одержані фізичними особами доходи та сплачені з них суми податку податкові агенти зобов'язані повідомити контролюючі органи шляхом подання податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Форма Розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (далі – Розрахунок) та Порядок заповнення та подання податковими агентами Розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску затверджені наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 15.12.2020 № 773).

Порядок заповнення показників додатка 4 «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» (далі – додаток 4ДФ) до Розрахунку визначений п. 4 розд. IV Порядку.

Так, у графі 2 «Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта» рядка 06 розд. I «Персоніфіковані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору» відображається реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), про яку надається інформація в додатку 4ДФ до Податкового розрахунку (п.п. 2 п. 4 розд. IV Порядку).

Таким чином, податковий агент має право виплачувати дохід фізичним особам, які мають реєстраційний номер облікової картки платника податків, та громадянам України, у паспортах яких є відмітка про

право здійснювати будь-які платежі за серією (за наявності) та номером паспорта.

18. Чи мають право на ПСП особи з інвалідністю III групи з дитинства?

Платники податку – особи з інвалідністю III групи з дитинства в Податковому кодексі України не зазначені як окрема пільгова категорія, але при дотриманні встановленого рівня заробітної плати мають право на податкову соціальну пільгу, яка надається у вигляді зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що у 2019 році дорівнює 960,50 грн. при граничному доході 2690,00 грн., у 2020 році – 1051,00 грн. при граничному доході 2940,00 грн., у 2021 році – 1135,00 грн. при граничному доході 3180,00 гривень.

Надання податкових соціальних пільг передбачено ст. 169 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ).

Згідно з п.п. «г» п.п. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ з урахуванням норм абзацу першого п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ платник податку на доходи фізичних осіб має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ, для такого платника податку, який є особою з інвалідністю I або II групи, у тому числі з дитинства, крім осіб з інвалідністю, пільга яким визначена п.п. «б» п. 169.1 ст. 169 ПКУ (осіб з інвалідністю I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни).

Підпунктом 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ визначено, що податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 01 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Таким чином, платники податку – особи з інвалідністю III групи з дитинства в ПКУ не зазначені як окрема пільгова категорія, але при дотриманні встановленого рівня заробітної плати мають право на

податкову соціальну пільгу, яка надається у вигляді зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що у 2019 році дорівнює 960,50 грн. при граничному доході 2690,00 грн., у 2020 році – 1051,00 грн. при граничному доході 2940,00 грн., у 2021 році – 1135,00 грн. при граничному доході 3180,00 гривень.

19. Чи має право платник податку, який утримує двох чи більше дітей, на застосування ПСП, якщо протягом звітного року дитині або дитині з інвалідністю виповнилось 18 років?

Платник податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, має право на податкову соціальну пільгу у розмірі 100 відс. суми пільги (у 2019 році – 960,50 грн., у 2020 році – 1051,00 грн., у 2021 році – 1135,00 грн.) та у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги (у 2019 році – 1440,75 грн., у 2020 році – 1576,50 грн., у 2021 році – 1702,50 грн.) на дитину з інвалідністю. При цьому податкова соціальна пільга надається до кінця року, в якому дитина досягає 18 років.

Відповідно до п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) платник податку на доходи фізичних осіб має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати (інших прирівняних до неї відповідно до законодавства виплат, компенсацій та винагород), на суму податкової соціальної пільги, якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Згідно з п.п. 169.1.2 п. 169.1 ст. 169 ПКУ платник податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років має право на податкову соціальну пільгу у розмірі 100 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ (у 2019 році – 960,50 грн., у 2020 році – 1051,00 грн., у 2021 році – 1135,00 грн.) у розрахунку на кожну таку дитину.

Підпунктом 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ визначено, що право на податкову соціальну пільгу у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ (у 2019 році – 1440,75 грн., у 2020 році – 1576,50 грн, у 2021 році – 1702,50 грн.), має право платник податку який:

- а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником – у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;
- б) утримує дитину з інвалідністю – у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років.

При цьому податкова соціальна пільга, передбачена п.п. 169.1.2 та підпунктами «а», «б» п.п. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ, надається до кінця року, в якому дитина досягає 18 років, а у разі її смерті до досягнення зазначеного віку – до кінця року, на який припадає смерть (п.п. 169.3.3 п. 169.3 ст. 169 ПКУ).

20. На яку ПСП мають право особи, віднесені до першої або другої категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи?

Платник податку, який віднесений законом до першої або другої категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, має право на податкову соціальну пільгу у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України (у 2019 році – 1440,75 грн., у 2020 році – 1576,50 грн., у 2021 році – 1702,50 гривень).

Податкові органи у своїй діяльності керуються Конституцією України, Податковим кодексом України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ), законами України, актами і дорученнями Президента України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України з питань оподаткування, виданими у межах повноважень.

Згідно з п. 23 частини першої ст. 13 Закону України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» із змінами та доповненнями, п. 18 частини

першої ст. 20 та п. 1 частини першої ст. 21 Закону України від 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» із змінами та доповненнями особам з інвалідністю внаслідок війни і громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (першої або другої категорії) надається пільга зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства.

Пунктом 5.2 ст. 5 ПКУ визначено, що у разі якщо поняття, терміни, правила та положення інших актів суперечать поняттям, термінам, правилам та положенням ПКУ, для регулювання відносин оподаткування застосовуються поняття, терміни, правила та положення ПКУ.

При цьому п. 7.3 ст. 7 ПКУ встановлено, що будь-які питання щодо оподаткування регулюються ПКУ і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення щодо внесення змін до ПКУ та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

Відповідно до п.п. «в» п.п. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ платник податку, який віднесений законом до першої або другої категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, має право на податкову соціальну пільгу у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ (у 2019 році – 1440,75 грн., у 2020 році – 1576,50 грн., у 2021 році – 1702,50 гривень).

Згідно з п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ будь-який платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподатковуваного доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 50 відс. розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року (у 2019 році – 960,50 грн., у 2020 році – 1051 грн., у 2021 році – 1135 гривень).

Відповідно до п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн. (у 2019 році – 2690 грн., у 2020 році – 2940 грн., у 2021 році – 3180 гривень).

21. Яким чином оподатковується інвестиційний прибуток, отриманий фізичною особою – резидентом від продажу іншій ФО корпоративних прав у вигляді часток статутного капіталу або паїв у господарських товариствах, які не є акціонерними?

Дохід, отриманий фізичною особою – резидентом у вигляді інвестиційного прибутку від продажу іншій фізичній особі корпоративних прав у вигляді часток статутного капіталу чи паїв у господарських товариствах, які не є акціонерними, включається до складу загального річного оподаткованого доходу платника податку.

При цьому фізична особа, яка отримує інвестиційний прибуток, повинна подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи та сплатити податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18 відсотків.

Згідно з абзацом першим п. 170.2 ст. 170 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами і доповненнями (далі – ПКУ) інвестиційний прибуток розраховується як позитивна різниця між доходом, отриманим платником податку на доходи фізичних осіб від продажу окремого інвестиційного активу з урахуванням курсової різниці (за наявності), та його вартістю, що визначається із суми документально підтверджених витрат на придбання такого активу з урахуванням норм підпунктів 170.2.4 – 170.2.6 п. 170.2 ст. 170 ПКУ (крім операцій з деривативами).

До продажу інвестиційного активу прирівнюються, зокрема, операції з повернення платнику податку коштів або майна (майнових

прав), попередньо внесених ним (або особою, у якої інвестиційний актив був придбаний прямо чи опосередковано) до статутного капіталу емітента корпоративних прав, у разі виходу такого платника податку з числа засновників (учасників) такого емітента, зменшення статутного капіталу такого емітента чи ліквідації такого емітента (абзац восьмий п.п. 170.2.2 п. 170.2 ст. 170 ПКУ).

Відповідно до п.п. 170.2.1 п. 170.2 ст. 170 ПКУ облік загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами ведеться платником податку самостійно, окремо від інших доходів і витрат. Для цілей оподаткування інвестиційного прибутку звітним періодом вважається календарний рік за результатами якого платник податку зобов'язаний подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи, в якій має відобразити загальний фінансовий результат (інвестиційний прибуток або інвестиційний збиток), отриманий протягом такого звітного року.

До складу загального річного оподатковуваного доходу платника податку включається позитивне значення загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами за наслідками такого звітного (податкового) року (п.п. 170.2.6 п. 170.2 ст. 170 ПКУ).

Ставка податку на доходи фізичних осіб для доходу у вигляді інвестиційного прибутку становить 18 відс. (п.п. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ).

Водночас, п.п. 170.2.8 п. 170.2 ст. 170 ПКУ встановлено, що не підлягає оподаткуванню та не включається до загального річного оподатковуваного доходу, зокрема, дохід, отриманий платником податку протягом звітного податкового року від продажу інвестиційних активів, якщо сума такого доходу не перевищує суму, визначену в абзаці першому п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, тобто у 2021 році – 3180,0 гривень.

22. Який розмір нецільової благодійної допомоги, у тому числі матеріальної, не підлягає оподаткуванню ПДФО?

Не включається до оподатковуваного доходу сума нецільової благодійної допомоги, у тому числі матеріальної, що надається резидентами – юридичними або фізичними особами на користь платника податку протягом звітного податкового року сукупно у

розмірі, що не перевищує суми граничного розміру доходу, визначеного згідно з абзацом першим п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 Податкового кодексу України, встановленого на 1 січня такого року (у 2019 році – 2690 грн., у 2020 році – 2940 грн., у 2021 році – 3180 гривень).

Відповідно до п.п. 170.7.3 п. 170.7 ст. 170 розд. IV Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) не включається до оподаткованого доходу сума нецільової благодійної допомоги, у тому числі матеріальної, що надається резидентами – юридичними або фізичними особами на користь платника податку протягом звітного податкового року сукупно у розмірі, що не перевищує суми граничного розміру доходу, визначеного згідно з абзацом першим п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, встановленого на 1 січня такого року (у 2019 році – 2690 грн., у 2020 році – 2940 грн., у 2021 році – 3180 гривень).

Положення п.п. 170.7.3 п. 170.7 ст. 170 ПКУ не поширюються на профспілкові виплати своїм членам, умови звільнення яких від оподаткування передбачені п.п. 165.1.47 п. 165.1 ст. 165 ПКУ.

23. Який документ повинна надати контролюючому органу фізична особа – резидент, яка отримала іноземні доходи, якщо податки сплачувались за межами України?

Фізична особа – резидент, яка отримала іноземний дохід та сплатила податки за межами України, для отримання права на зарахування сплачених податків повинна надати довідку від державного органу країни, де отримувався такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування.

Зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачене чинними міжнародними договорами України.

Відповідно до підпунктів 170.11.1 та 170.11.2 п. 170.11 ст. 170 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) у разі якщо джерело виплат будь-яких оподатковуваних доходів є іноземним, сума такого

доходу включається до загального річного оподаткованого доходу платника податку – отримувача, який зобов'язаний подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи (далі – податкова декларація), та оподатковується за ставкою, визначеною п. 167.1 ст. 167 ПКУ (18 відс.), крім доходів, визначених п.п. 167.5.4 п. 167.5 ст. 167 ПКУ, що оподатковуються за ставкою, визначеною п.п. 167.5.4 п. 167.5 ст. 167 ПКУ (9 відс.), крім прибутку від операцій з інвестиційними активами, що оподатковується в порядку, визначеному п. 170.2 ст. 170 ПКУ, та крім прибутку контрольованих іноземних компаній, що оподатковується в порядку, визначеному п. 170.13 ст. 170 ПКУ (п. 170.13 ст. 170 ПКУ набирає чинності з 01.01.2022).

У разі якщо згідно з нормами міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, платник податку на доходи фізичних осіб може зменшити суму річного податкового зобов'язання на суму податків, сплачених за кордоном, він визначає суму такого зменшення за зазначеними підставами у податковій декларації (п.п. 170.11.2 п. 170.11 ст. 170 ПКУ).

Згідно з п. 13.3 ст. 13 ПКУ доходи, отримані фізичною особою – резидентом з джерел походження за межами України, включаються до складу загального річного оподаткованого доходу, крім доходів, що не підлягають оподаткуванню в Україні відповідно до положень ПКУ чи міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Пунктом 13.4 ст. 13 ПКУ встановлено, що суми податків та зборів, сплачені за межами України, зараховуються під час розрахунку податків та зборів в Україні за правилами, встановленими ПКУ.

Відповідно до п. 13.5 ст. 13 ПКУ для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу країни, де отримується такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування. Зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній

дипломатичній установі України, якщо інше не передбачене чинними міжнародними договорами України.

Враховуючи викладене вище, фізична особа – резидент, яка отримала іноземний дохід та сплатила податки за межами України, для отримання права на зарахування сплачених податків повинна надати довідку від державного органу країни, де отримувався такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування. Зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачене чинними міжнародними договорами України.

24. Чи має право платник податку – фізична особа подати нову податкову декларацію про майновий стан і доходи (далі – Декларація) для реалізації свого права на податкову знижку, якщо виявлені документально підтверджені суми, що не були враховані у поданій декларації ?

Якщо платником податку – фізичною особою виявлені документально підтверджені суми, що не були враховані у поданій податковій декларації про майновий стан і доходи (далі – Декларація), для реалізації права на податкову знижку, то він може подати Декларацію з типом «Нова звітна» до 31 грудня включно наступного за звітним податкового року, оскільки право на податкову знижку надається лише за наслідками звітного податкового року.

Відповідно до п.п. 166.1.1 п. 166.1 ст. 166 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ) платник податку на доходи фізичних осіб має право на податкову знижку за наслідками звітного податкового року.

Підстави для нарахування податкової знижки із зазначенням конкретних сум відображаються платником податку у податковій декларації про майновий стан і доходи (далі – Декларація), яка подається по 31 грудня включно наступного за звітним податкового року (п.п. 166.1.2 п. 166.1 ст. 166 ПКУ).

Якщо платник податку не скористався правом на нарахування податкової знижки за наслідками звітного податкового року, таке право на наступні податкові роки не переноситься (п.п. 166.4.3 п. 166.4 ст. 166 ПКУ).

Отже, якщо платником податку – фізичною особою виявлені документально підтверджені суми, що не були враховані у поданій податковій декларації про майновий стан і доходи (далі – Декларація), для реалізації права на податкову знижку, то він може подати Декларацію з типом «Нова звітна» до 31 грудня включно наступного за звітним податкового року, оскільки право на податкову знижку надається лише за наслідками звітного податкового року.

25. Чи може контролюючий орган нарахувати грошові зобов'язання по ПДФО якщо фізичною особою не подано податкову декларацію про майновий стан і доходи, а податковий агент подав податковий розрахунок та зазначив суму нарахованого (сплаченого) доходу?

У разі неподання платником податків у встановлений термін податкової декларації про майновий стан і доходи (якщо таке подання є обов'язковим), контролюючий орган на підставі наявної податкової інформації за результатами документальної позапланової перевірки має право самостійно визначити суму грошових зобов'язань платника податку.

При цьому у відповідності до пп. 123.1, 123.2, 123.3 ст. 123 Податкового кодексу України до платника податків застосовується фінансова відповідальність (штраф у розмірі 10 % або 25 % або 50 % суми донарахованого податкового зобов'язання).

Крім того застосовується адміністративна відповідальність.

Пунктом 46.1 ст. 46 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі – ПКУ), зокрема визначено, що податкова декларація – документ, що подається платником податків контролюючим органам у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата грошового зобов'язання у тому числі податкового зобов'язання або відображаються обсяги операції (операцій), доходів (прибутків), щодо яких податковим законодавством передбачено

звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору.

Форма податкової декларації про майновий стан і доходи (далі – Декларація) затверджена наказом Міністерства фінансів України від 02.10.2015 № 859 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 25.04.2019 № 177).

Відповідно до п.п. 16.1.3 п. 16.1 ст. 16 ПКУ платник податків зобов'язаний, зокрема, подавати до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів.

Платниками податку на доходи фізичних осіб є: фізична особа – резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи; фізична особа – нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні; податковий агент (ст. 162 ПКУ).

Згідно з п.п. «б» п. 176.2 ст. 176 ПКУ особи, які відповідно до ПКУ мають статус податкових агентів, зобов'язані подавати у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (з розбивкою по місяцях звітного кварталу), до контролюючого органу за основним місцем обліку.

Відповідно до п.п. 20.1.1 п. 20.1 ст. 20 ПКУ контролюючі органи, визначені п.п. 41.1.1 п. 41.1 ст. 41 ПКУ, мають право запрошувати платників податків, зборів, платежів або їхніх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів, платежів, дотримання вимог законодавства з інших питань, у тому числі законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи. Письмові повідомлення про такі запрошення надсилаються в порядку, встановленому ст. 42 ПКУ, не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня запрошення, в яких зазначаються підстави запрошення, дата і час, на які запрошується платник податків (представник платника податків).

Платники податку зобов'язані на вимогу контролюючого органу та в межах його повноважень, визначених законодавством,

пред'являти документи і відомості, пов'язані з виникненням доходу або права на отримання податкової знижки, обчисленням і сплатою податку, та підтверджувати необхідними документами достовірність відомостей, зазначених у Декларації з цього податку (п. 176.1 ст. 176 ПКУ).

Якщо платником податків не подано в установлений законом строк Декларацію або розрахунки, якщо їх подання передбачено законом, контролюючий орган у відповідності до п. 78.1 ст. 78 ПКУ має право проводити документальні позапланові перевірки.

Згідно з п.п. 54.3.1 п. 54.3 ст. 54 ПКУ контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму грошових зобов'язань, якщо, зокрема, платник податків не подає в установлені строки Декларацію.

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності, зокрема, фінансова, адміністративна (п. 111.1 ст. 111 ПКУ).

Відповідно до п. 123.1 ст. 123 ПКУ вчинення платником податків діянь, що зумовили визначення контролюючим органом суми податкового зобов'язання та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи на підставах, визначених підпунктами 54.3.1, 54.3.2 п. 54.3 ст. 54 ПКУ (крім випадків зменшення суми податку на доходи фізичних осіб, задекларованої до повернення з бюджету у зв'язку із використанням права на податкову знижку), – тягне за собою накладення на платника податків штрафу в розмірі 10 відс. суми визначеного податкового зобов'язання та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи.

Згідно з п. 123.2 ст. 123 ПКУ діяння, передбачені п. 123.1 ст. 123 ПКУ, вчинені умисно, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 25 відс. від суми визначеного податкового зобов'язання та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи.

Діяння, передбачені п. 123.2 ст. 123 ПКУ, вчинені повторно протягом 1095 календарних днів, – тягнуть за собою накладення

штрафу в розмірі 50 % суми визначеного податкового зобов'язання та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи (п. 123.3 ст. 123 ПКУ).

Водночас, згідно частиною першою ст. 164 прим. 1 Кодексу України про адмінправопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-Х (далі – КУпАП) неподання або несвоєчасне подання громадянами Декларацій чи включення до декларацій перекручених даних, неведення обліку або неналежне ведення обліку доходів і витрат, для яких законами України встановлено обов'язкову форму обліку, тягне за собою попередження або накладення штрафу у розмірі від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою ст. 164 прим. 1 КУпАП, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за те ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ця відповідальність не розповсюджується на випадки добровільного подання Декларації (в тому числі при реалізації права на податкову знижку).

Таким чином, у разі неподання платником податків в установленій термін Декларації (якщо таке подання є обов'язковим), контролюючий орган на підставі наявної податкової інформації за результатами документальної позапланової перевірки має право самостійно визначити суму грошових зобов'язань платника податку.

Зразки заповнення декларації про майновий стан і доходи

1. ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ про майновий стан і доходи (громадяни)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/DEKLARATS_Y_A_gromadyani_nvestits.xls
2. ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ про майновий стан і доходи (податкова знижка)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/DEKLARATS_Y_A_gromadyani_podatkova_znizhka.xls

3. ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ про майновий стан і доходи (незалежна професійна діяльність)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/DEKLARATS_YA_NP D.xls
4. ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ про майновий стан і доходи (підприємець)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/DEKLARATS_YA_FO P.xls
5. Додаток Ф1 до податкової декларації про майновий стан і доходи (інвестиційний прибуток)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/Dodatok_F1_nvestits_y niy_doh_d.xls
6. Додаток Ф2 до податкової декларації про майновий стан і доходи (незалежна професійна діяльність)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/Dodatok_F2_NPD.xls
7. Додаток Ф2 до податкової декларації про майновий стан і доходи (підприємець)
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/Dodatok_F2_FOP.xls
8. Додаток Ф3 Розрахунок суми податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб, у зв'язку з використанням права на податкову знижку
https://tax.gov.ua/data/material/000/353/448652/Dodatok_F3_podatkova_znizhka.xls

Адреса веб-сайту ВГО АППУ

www.appu.org.ua

Адреса: 04119, м. Київ, вул. Юрія Ілленка, 83-Д а/с25

info-appu@ukr.net